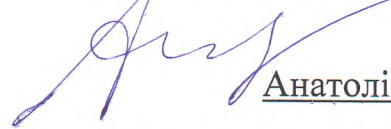

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Право» (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Анатолій СТЕПАНЮК

«29» серпня 2024 р.

СИЛАБУС
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПЕЦІАЛЬНА ТЕХНІКА

Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 262 «Правоохоронна діяльність»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Правоохоронна діяльність»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

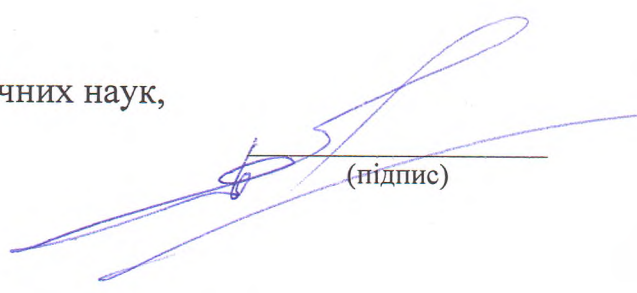
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Вводиться в дію з «01» вересня 2024 р.

Харків 2024

Розробник:

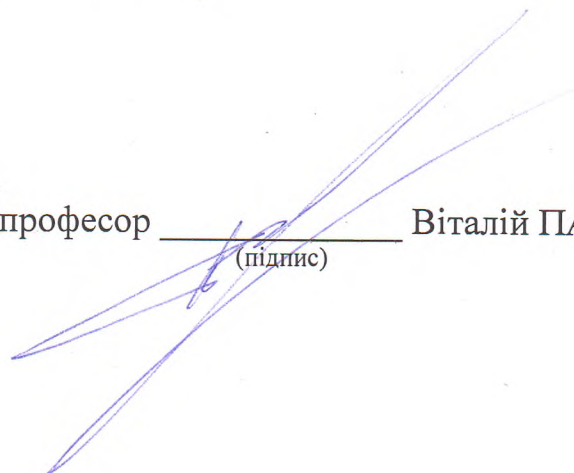
Завідувач кафедри права, доктор юридичних наук,
професор Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри
права гуманітарно-правового факультету:
Протокол № 1 від 29. 08.2024 року

Завідувач кафедри права,
доктор юридичних наук, професор _____ Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ
(підпис)

Загальна інформація про викладача

ПІБ: *Павликівський Віталій Іванович*

Посада: *завідувач кафедри права*

Науковий ступінь: *доктор юридичних наук*

Вчене звання: *професор*

E-mail: v.pavlykivskyi@khai.edu

Перелік дисциплін, які викладає: *Кримінальне право, Актуальні проблеми кримінального права, Актуальні проблеми правозастосування та правової професії, Сучасні доктрини кримінального права, Правові засади запобігання та протидії корупції.*

Напрями наукових досліджень: *сферу наукових інтересів становлять теоретичні та прикладні проблеми кримінального права, питання кримінальної відповідальності за порушення свободи слова та професійної діяльності журналістів, захист трудових прав громадян нормами кримінального законодавства, кримінальна відповідальність за шкоду, заподіяну автономними транспортними засобами, правосуддя перехідного періоду.*

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання – денна

Семестр, в якому викладається дисципліна – 5 семестр

Дисципліна – обов'язкова

Загальна кількість годин за навчальним планом – 120 годин/ 4 кредита ЄКТС, 64 годин аудиторної та 56 години самостійної роботи здобувачів.

Види занять – лекції, практичні заняття

Вид контролю – диференційний залік

Мова викладання – українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна техніка» є оволодіння здобувачами вищої освіти системою знань, умінь і навичок, які необхідні для формування професійної майстерності працівників правоохоронних органів для ефективного виконання ними оперативно-службових завдань та набуття практичних навичок та вмінь щодо визначення форм застосування спеціальної техніки в професійній діяльності, використання в практичній діяльності спеціальних технічних засобів, ефективного проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо виявлення та затримання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення.

Основними **завданням** вивчення дисципліни «Спеціальна техніка» є набуття теоретичних знань та практичних умінь щодо визначення форм застосування спеціальної техніки в професійній діяльності, використання в практичній діяльності спеціальних технічних засобів, ефективного проведення

негласних слідчих (розшукових) дій щодо виявлення та затримання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень.

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності.

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу.

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури.

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом.

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення.

СК21. Здатність виявляти потенційно-небезпечних осіб як фактор загроз правопорядку на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту.

Програмні результати навчання:

РН12. Адаптуватися і ефективно діяти у стандартних професійних ситуаціях, а також у разі ускладнення оперативної обстановки, підвищення фізичного та психологічного навантаження.

РН13. Знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи.

РН15. Працювати самостійно та в команді при виконанні службових (посадових) обов'язків та під час розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері правоохоронної діяльності.

РН16. Застосовувати превентивні та примусові заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, публічному (громадському) порядку та безпеці, майну, законним Інтересам держави, які виникли (або можуть виникнути) внаслідок учинення кримінальних або адміністративних правопорушень.

РН17. Використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави.

РН18. Застосовувати вогнепальну зброю та спеціальні засоби (штатне та бойове озброєння), фізичну силу; інформаційні системи та технології, технології захисту даних, методи обробки, накопичення та аналізу інформації, інформаційно-аналітичні системи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні), криміналістичні та оперативно-технічні засоби, безпілотну авіацію, іншу спеціальну та військову техніку і спорядження.

РН19. Надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу.

РН22. Оцінювати оперативну (бойову) обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати їх розвиток, застосовувати тактичні методи превентивного та силового втручання для запобігання та припинення правопорушень, усунення загроз внутрішньому безпековому середовищу, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, у тому числі у взаємодії з іншими уповноваженими на це органами та громадою.

ПРН24 Вміння організовувати спеціальні заходи з охорони правопорядку з використанням систем охорони, контролю території об'єктів критичної інфраструктури та повітряного транспорту.

ПРН25 Вміння виявляти потенційно-небезпечних осіб на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Правові основи застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності.

Поняття, призначення та правові основи застосування спеціальної техніки. Основні напрямки використання різних технічних засобів. Гласна та негласна форми використання спеціальної техніки. Вимоги до ефективного застосування спеціальної техніки. Класифікація спеціальної техніки: класифікація за видами діяльності правоохоронних органів (органів внутрішніх справ), класифікація за призначенням, принципами дії і особливостями будови техніки.

Тема 2. Предмет, мета, основні завдання та суб'єкти використання спеціальної техніки у правоохоронній діяльності.

Предмет та завдання дисципліни «Спеціальна техніка». Мета, принципи і правила застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності. Суб'єкти використання спеціальної техніки у правоохоронній діяльності.

Тема 3. Застосування спеціальних засобів у правоохоронній діяльності.

Організаційно-правові основи застосування спеціальних засобів. Класифікація спеціальних засобів та їх тактико-технічні характеристики. Особливості застосування засобів активної оборони і забезпечення спеціальних операцій.

Тема 4. Охоронно-пожежна сигналізація.

Поняття, призначення та завдання систем охоронно-пожежної сигналізації. Застосування технічних засобів охоронної сигналізації. Класифікація технічних засобів виявлення і контролю охоронної сигналізації.

Тема 5. Радіозв'язок у правоохоронних органах.

Загальні поняття про зв'язок. Види проводового зв'язку. Технічні засоби проводового зв'язку. Засоби підсилення мови. Види радіозв'язку та їх характеристика. Способи організації радіозв'язку. Правила та порядок організації радіозв'язку. Контроль за використанням засобів зв'язку та правильним застосуванням радіоданих.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2.

Тема 6. Електронні засоби контролю місцезнаходження особи.

Основні поняття у сфері застосування електронних засобів контролю. Правові основи застосування електронних засобів контролю. Порядок застосування електронних засобів контролю.

Тема 7. Гласна форма використання спеціальної техніки у правоохоронній діяльності під час проведення заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Правові підстави для використання спеціальної техніки під час проведення заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Види заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Порядок застосування технічних засобів під час проведення заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Особливості оформлення результатів застосування технічних засобів у ході проведення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Використання результатів отриманих під час застосування технічних засобів в ході проведення заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Тема 8. Негласна форма використання спеціальної техніки під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Правові підстави для використання спеціальної техніки під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Види негласних слідчих (розшукових) дій. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. Аудіо-, відеоконтроль місця. Спостереження за особою, річчю або місцем. Порядок застосування технічних засобів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Додержання державної таємниці під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Особливості оформлення результатів застосування технічних засобів в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні.

Тема 9. Особливості використання спеціальної техніки під час втручання у приватне спілкування.

Правові підстави для втручання у приватне спілкування. Різновиди втручання в приватне спілкування. Порядок застосування технічних засобів під час втручання у приватне спілкування. Додержання державної таємниці під час втручання у приватне спілкування. Особливості оформлення результатів застосування технічних засобів в ході втручання у приватне спілкування. Типові помилки слідчих та оперативних працівників під час проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій пов'язаних із втручанням у приватне спілкування. Зняття інформації з електронних інформаційних систем. Контроль за вчиненням злочину та типові помилки слідчих та оперативних працівників під час проведення даного виду негласних слідчих (розшукових) дій. Доручення прокурора на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та типові помилки виконання цього доручення.

Модульний контроль 2

5. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

6. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час практичних занять та якості виконання самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення практичних занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення практичних занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань студентів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

7. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

7.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Аудиторна робота здобувача</i>			
Модуль 1			
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	5	0...5
Виконання практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Модуль 2			
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	4	0...4
Виконання практичних робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...26	1	0...26
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (диф. залік) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до диф. заліку. Під час складання семестрового диф.заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

7.2 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Досягненню ними належного рівня компетентності, який за підсумками навчання визначається за такими критеріями:

Відмінно (90-100). "Відмінно" – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний студентом повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Незадовільно (0-59): студент має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді, але не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchidokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

9. Методичне забезпечення

Mentor: <https://mentor.khai.edu/course/>

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Мукоїда Р.В. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ.: навч. посіб. Одеса : ОДУВС. 2013. 134 с.
2. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ. Загальна частина: навч. посіб. / Рудік В.М., Хараберюш І.Ф., Буханченко А.Г. Донецьк, 2006. 80 с.
3. Спеціальна техніка Національної поліції України: навч. посіб. / Ю. В. Гнусов, В. А. Світличний, Ю. М. Онищенко; Харк. нац. ун-т внутр. справ.: Х. : ХНУВС, 2017. 175 с.
4. Спеціальна техніка: підручник / за ред. професора І.С. Керницького. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2010. 356 с.
5. Цільмак О.М., Користін О.Є., Шантала О.С., Талалай Д.В. Криміналістичні засоби та методи розкриття та розслідування правопорушень. підручник. Одеса: ОДУВС. 2016. 302 с.

Допоміжна література:

1. Гречко В. Ф. Класифікація спеціальних засобів: навч. посіб. К. : Нац. акад. внутр. справ. 2013. 135 с.
2. Каверін О. В. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. К., Національна академія внутрішніх справ. 2014. 136 с.
3. Косенко О.О. Спеціальна техніка під час проведення досудового розслідування, оперативно-розшукових і контр розвідувальних заходів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. №38. Т.2. С.110-114.
4. Кучерина С.Є., Гриненко С.О., Олейников Д.О. Організаційно-правові засади застосування і використання співробітниками Служби безпеки України вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу : монографія. Х. : Право. 2016. 136 с.
5. Нормативно-правові засади огляду на відкритій місцевості (тактика зближення із озброєним правопорушником, оточення-блокування сховища злочинця) при проведенні пошуку та затримання (озброєного та неозброєного) правопорушника: метод. рекомендації / О.Г. Комісаров, С.М. Балабан, С.В. Белай, В.Я. Покайчук та ін. Дніпро, ДДУВС. 2016. 64 с.
6. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні. Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575, зареєстровано в

Міністерстві юстиції України 31 липня 2017 р. за № 937/30805. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>

7. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

8. Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2017-п>

9. Тактико-спеціальна та психологічна підготовка працівників ОВС в системі службової підготовки: метод. рекомендації. / В. Р. Булачек, Ю. Р. Йосипів, М. О. Лиса та ін. Львів: ЛьвДУВС. 2013. 158 с.

10. Хараберюш І. Ф. Спеціальна техніка правоохоронних органів як міждисциплінарна категорія юридичної науки. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія

11. «Право». 2019. № 1(19). С. 42-51.

12. Шинкаренко І.Р., Правові та організаційні основи здійснення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій (структурно-логічні схеми) підрозділами кримінальної поліції: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. 224 с.

13. Ann R. Bumbak (2010). Dynamic Police Training. 1st Edition, Published by Routledge.

14. Rick D. Giovengo (2017) Training Law Enforcement Officers. 1st Edition, Published by Routledge

11. Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України : веб-сайт URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

2. Урядовий портал (КМУ) : веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Президента України : веб-сайт URL: <http://www.president.gov.ua/>

4. Офіційний сайт МВС України : веб-сайт URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/>

5. Офіційний сайт СБ України : веб-сайт URL: <http://www.sbu.gov.ua/>

6. Офіційний сайт МНС України : веб-сайт URL: <http://www.mns.gov.ua/>

7. Офіційний сайт УДО України : веб-сайт URL: <http://www.do.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Національної Гвардії України : веб-сайт URL: <http://vv.gov.ua/>

9. Офіційний сайт ДСО МВС України : веб-сайт URL: <http://dso.gov.ua/>